

РЕЦЕНЗИЯ

от **проф. Анастас Георгиев Славчев**

за докторска дисертация на тема:

” Съвременни методи и принципи в организацията на самостоятелните занимания по тромпет”

на **Петър Ангелов Македонски,**

редовен докторант към катедра „Медни духови и ударни инструменти“

при Инструменталния факултет

на Национална музикална академия „ Проф. Панчо Владигеров” –

София

Настоящата художествено – творческа докторска дисертация е обсъдена в катедра „Медни духови и ударни инструменти“ на заседание на 14.03.2018 г. и е насочена към публична защита. В изказванията си преподавателите от катедрата отчитат изключително богатата солова изпълнителска дейност на кандидата, многобройните му награди от национални и международни конкурси, както и сериозния му опит като солист оркестрант в най-представителните симфонични оркестри в България.

Петър Македонски е трето поколение в семейство на изтъкнати български тромпетисти. Завършва НМУ "Любомир Пипков" и НМА "Проф. Панчо Владигеров" с образователна степен "магистър". Участва в редица майсторски класове, първи изпълнител е на нови български произведения. Концертира с успех у нас и в чужбина. Съвместното им камерно дуо с пианистката Надежда Цанова получава пет престижни награди от международни конкурси. Реализират и студийни записи в БНР.

Петър Македонски е зачислен в художествено-творческа докторантура в НМА "Проф. Панчо Владигеров" с научен ръководител проф. д-р Ясен Теодосиев. Изпълнил е всички изисквания към изпълнителската дейност за художествено-творческа докторантура,

като е изнесъл на високо художествено ниво голям брой концерти, имащи отношение към темата на докторантурата. Впечатлява концертният репертоар на докторанта - включва най-трудните и представителни концерти за тропет от Вивалди, Хайдн, Арутюнян, Шостакович Казанджиев и др. Участва и в художествено-творчески проекти на катедрата за създаване на компактдискове с творби от Велислав Заимов, Жул Леви, Хенри Пърсел, Марин Вълчанов и др. От 2011 г. е солист-тромпетист в симфоничния оркестър на БНР.

Натрупаният солистичен и оркестрантски опит го насочва към тематиката на настоящия дисертационен труд. Общият обем е 102 страници, разпределен във Въведение, шест глави, Заключение, Справка за приносите в дисертационния труд и Библиография с 19 заглавия на кирилица и 13 на латиница. Библиографията обхваща най-важните методически разработки и учебни пособия за тропет в българската и световната музикална литература.

Настоящата дисертация "Съвременни методи и принципи в организацията на самостоятелните занимания по тропет" е с актуална тематика и определена практическа насоченост. Структурирана е правилно и разглежда най-важните проблеми за постигане на високи художествени резултати при овладяването на тропета. За целта докторантът се базира в разсъжденията си на опита на редица изтъкнати български и чуждестранни музиканти.

Още във Въведението Петър Македонски заявява, че темата на дисертационния труд е дискуссионна, непрекъснато развиваща се и актуална за всеки инструменталист, независимо от възраст и степен на развитие. Липсва обаче разработка, която да разглежда в цялост начина на провеждане на самостоятелните занимания по тропет. В настоящата дисертация се прави опит да се дадат верните насоки, като се подчертава, че на редица въпроси "кога и по колко" ще трябва всеки

изпълнител да си отговори сам , съобразявайки се със своята индивидуалност и напредналост. Целта на докторанта е споделия опит да подпомогне цялостното хармонично развитие и високи изпълнителски резултати на всеки, посветил се на тромпетното изкуство. Осъществен е интерпретационен анализ на щима на солиста на "Концерт за тромпет и оркестър" от Васил Казанджиев, като вниманието е насочено към изпълнителската проблематика.

В Първа глава Петър Македонски основателно поставя въпроса за правилната постановка при свирене на тромпет като важен фактор за бъдещото развитие на инструменталиста-изпълнител. Подчертава, че тя е съвкупност от правила, отнасящи се до положението на инструмента, тялото, ръцете, краката и главата на свирещия. Като дава детайлни обяснения, докторантът споделя, че усещането за удобство и свобода на движенията е основен критерий за правилна постановка. Описана е важната роля на педагога, който трябва да пречупи критериите за рационална постановка през индивидуалните физиологични качества на учащите се, за да постигне индивидуална правилна постановка за всеки един от тях. Това ще гарантира добри изпълнителски резултати без излишно напрежение. Петър Македонски посочва грешките при възпроизвеждане на звука, като предлага и упражнение за преодоляването им. Споделя и чуждия опит в тази насока: Джеймс Стемп, Джеймс Томпсън - САЩ, Юри Усов - Русия и други педагози от Чехия, Англия, Германия, с което демонстрира добро познаване на световната литература в разглежданата в дисертацията област. С основание обръща внимание на един от най-дискусионните въпроси в педагогическата литература за тромпет - подбор и постановка на мундщука.

Необходимо внимание е отделено и на ролята на езика като важен артикулационен орган при свиренето на духови инструменти. С

подходящи примери (стр. 21) свързва атаката на тона със стила и характера на изпълняваната творба, с подготовката за двойно и тройно стакато, фрулато и др. Докторантът подчертава, че е необходима системна работа за поддържане на гъвкав език, като предлага специализирани упражнения (вокализи). В подкрепа на тезата си цитира изказвания на Тимофей Докшицер, Морис Андре и Ален Визути.

В тази глава е разгледана и ролята на дишането като основна двигателна сила при свиренето на тромпет. Изведени са характеристиките на различните видове изпълнителско дишане, значението на контрола и опората на въздушния стълб. Специално внимание е отделено на ролята на педагога в този жизнено важен процес. Петър Македонски ни запознава с издадената методична литература, съобразена със спецификата на дишането при духовите инструменти (трудовете на проф. Георги Тодоров - 1960 г., проф. Владислав Григоров - 1989 г. и др.) Оценена е и ролята на общото физическо състояние на изпълнителя като гарант за добри художествени резултати.

В главата, посветена на самостоятелните занимания по тромпет, са включени най-важните общи и конкретни указания от педагога, съобразени с възрастта и музикалната подготовка на учащия се. Самостоятелните занимания трябва да имат ясна цел, последователност и мотивация, като правилно се редуват активните занимания с необходимите почивки. Не са подминати въпросите за хигиената и техническата поддръжка на инструмента. Значително място се отделя на компонента "разсвирване". Подчертано е значението на заниманията с т.нар. "филирани дълги тонове" в различни динамики като важен етап в овладяването на инструмента. Цитирани са и възгледите на проф. Петър Кърпаров по начините на разсвирване, като

се използват редица психологически прийоми. За овладяване на високите тонове се предлага упражнението "снайпер", като за целта са приведени художествени примери от творбата на Стравински "Жар птица".

Отделна глава е посветена на значението на гамите в самостоятелните занимания на тромпетистите. Докторантът убедено заявява, че тяхното овладяване води до:

- повишаване на техническите възможности;
- изравняване на регистъра в целия обем;
- разширяване тоновия обем на изпълнителя;
- укрепване на дишането;
- осъществяване на слухов контрол при свирене;
- подобряване на качествено звукоизвличане.

Петър Македонски дава верни и точни указания за начините на изпълнение на гами, съобразени с темпо, динамика, щрихи и т.н.

Работата над етюдите докторантът разглежда като естествена прелюдия към художественото изпълнение на музикалните творби. Правилно посочва, че системните занимания с етюди затвърждават практическите навици, повишават техническата подготовка за решаване на по-сложни художествени задачи, развиват умения за четене от пръв поглед. Методически обосновани са и указанията за последователност в работата, степенуване по трудност, предварително визуално запознаване с етюда за определяне на важните детайли с цел постигане на набелязаната методологична единица. За по-голяма практическа насоченост на своя труд, докторантът насочва вниманието на учащите се към работа с оркестрови етюди, създадени на основата на материали от оперно или симфонично произведение, етюди в неравноделни размери, както и етюди за транспониране. Всички те ще подготвят изпълнителите за бъдещата им реализация като артисти-

оркестранти. Коментирани са и сборникът "Избрани етюди за тромпет" от проф. Атанас Дюлгеров, в който са подбрани етюди от най-изявените автори на инструктивна литература.

Естествено продължение на творческия процес за обучение по тромпет е следващата глава, посветена на методическите принципи при усвояването на музикално художествено произведение. Докторантът заявява, цитирам: "В работата над художествената литература тромпетистът изявява освен знанието от постигнатото, и своята творческа индивидуалност" (стр. 67). Тук като основна задача се очертава изграждането на художествен стил и музикално-образно мислене. Правилният педагогически подход ще събуди интерес към всяка нова художествена творба, ще мотивира учащия се да получи повече информация за епохата, стила, автора и историята на създаването ѝ.

Петър Македонски прави анализ на изпълнителските проблеми в "Концерт за тромпет и оркестър" от Васил Казанджиев. Авторът е утвърден български композитор, а концертът е намерил трайно своето място освен на концертния подиум, така също в учебната програма по тромпет в НМА "Проф. Панчо Владигеров" и в Националния конкурс "Светослав Обретенов". А самият факт, че докторантът изпълнява този концерт на сцената под палката на самия композитор, създава възможности за задълбочен и интересен анализ на произведението. Петър Македонски подхожда детайлно към тази част от своята научна разработка. Дава накратко информация за творческия път на Васил Казанджиев. Описва подробно историята на създаването на творбата, коментира първите и последващите изпълнения от изтъкнати български тромпетисти. Поднася информация за формата на творбата, за щрихите, като с подходящи примери насочва изпълнителя към начина на изучаване, към характеристиката на отделните теми.

Специално внимание отделя на дишането по време на изпълнение, като го свързва с проблемите на точната интонация, особено при употребата на сурдина.

В края на тази част докторантът отново подчертава значението на "Концерт за тропет и оркестър" от Васил Казанджиев за развитието на българската тропетова школа, като очаква от младите български тропетисти да го представят с успех на международните концертни подиуми.

В заключението Петър Македонски обобщава изводите, които се съдържат в научната разработка, посочва практическото ѝ приложение, като оставя отворена вратата за бъдещи изследвания в тази област.

Приемам за достоверни посочените от докторанта приноси при разработката на настоящия дисертационен труд. Считам за правилна постановката за естествена взаимовръзка между ежедневните упражнения, инструктивната и музикално-художествената литература като процес, развиващ се във времето.

Поздравявам научния ръководител проф. д-р Ясен Теодосиев за добрите резултати от тяхната съвместна работа.

Като изхождам от качествата и реалните приноси на настоящия дисертационен труд, от високите художествени резултати в представените концертни програми, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Петър Ангелов Македонски.

април 2018 г.

Проф. Анастас Славчев